

Huismus-, gierzwaluw- en vleermuisonderzoek Snoeksloot 62 & 64 te Houten

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status:

Project: BE/2018/676

Datum: 9 oktober 2019

Samensteller(s): ir. S. Schuurung

Collegiale toets: ir. ing. K.J. Rebergen

Opdrachtgever:

BURO SRO
't Goylaan 11
3525 AA Utrecht

Contactpersoon: dhr. J. van Nuland

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V. / Buro SRO

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Plangebied	6
1.3 Werkzaamheden	6
1.4 Te verwachten soorten en functies	6
1.5 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode	8
2.1 Theoretisch kader	8
2.2 Praktische uitvoering	10
2.3 Inventarisaties	13
2.4 Specifieke omstandigheden	14
3 Resultaten	15
3.1 Huismus	15
3.2 Gierzwaluw	18
3.3 Vleermuizen	18
3.4 Overige soorten	20
4 Conclusie	23
4.1 Huismus	23
4.2 Gierzwaluw	23
4.3 Vleermuizen	23
4.4 Overige soorten	24
4.5 Vervolgstap(pen)	24
4.6 Vooruitzicht projectplanning	25
5 Bronnen.....	26
Bijlage 1 Overzicht waarnemingen.....	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Snoeksloot 62 & 64 te Houten zijn twee monumentale panden en een parkeerterrein gelegen (figuur 1.1). De initiatiefnemer is voornemens deze panden te transformeren tot woningen en nieuwbouw te realiseren op het parkeerterrein. Omdat de beoogde ontwikkelingen mogelijk leiden tot de aantasting van beschermde nestplaatsen van vogels en vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie voor deze soorten (Raaijmakers, 2017).

Figuur 1.1 De planlocatie (rood omkaderd) is gelegen aan de Snoeksloot 62 & 64 te Houten.

Op basis van het oriënterende onderzoek kon de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, nestplaatsen of een essentieel leefgebied van huismus, gierzwaluw en vleermuizen niet worden uitgesloten. Om vast te stellen of de woning daadwerkelijk een functie hebben voor vorengenoemde soorten was aanvullend onderzoek noodzakelijk. Buro SRO heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn huismus, gierzwaluw en vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maken de huismus, gierzwaluw en vleermuizen gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van de verblijfplaatsen en leefomgeving van huismus, gierzwaluw en vleermuizen?

1.2 Plangebied

De planlocatie bestaat uit de woningen aan de Snoeksloot 62 & 64 te Houten (figuur 1.2). De directe omgeving van de planlocatie bestaat uit een woonwijk met rijwoningen, gemeentelijk groen, bomen, struiken, watergangen en wegen.

Figuur 1.2 Luchtfoto van de planlocatie (rood omkaderd) en omgeving (bron: Google).

1.3 Werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens om de bebouwing aan de Snoeksloot 62 & 64 te Houten te transformeren tot woningen, alsmede nieuwbouw te realiseren op de parkeerplaats.

1.4 Te verwachten soorten en functies

Uit het oriënterend onderzoek (Raaijmakers, 2017) is gebleken dat de woningen op de planlocatie geschikt zijn als nestlocatie en/of verblijfslocatie van huismus, gierzwaluw en vleermuizen (tabel 1.1). Daarnaast is de bebouwing geschikt als nestlocatie van overige vogelsoorten die nestelen in bebouwing zoals spreeuw.

Ten aanzien van vleermuizen is potentie toegekend voor vaste verblijfplaatsen achter boeiboorden, onder dakpannen en in aanwezige nissen in de aanwezige bebouwing en in holttes aanwezig in de leilindes binnen de planlocatie. Gezien de bebouwing binnen de planlocatie relatief laag is en een beperkt bufferend vermogen heeft, is de aanwezigheid van massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten. Gezien de zolders ontoegankelijk zijn, is de potentie voor grootoorvleermuizen uitgesloten.

Ten aanzien van huismussen zijn tijdens het oriënterende onderzoek nesten aangetroffen. Tevens was de aanwezigheid van zogeheten 'kwetterplekken' in de directe omgeving gedefinieerd. Tevens kon de aanwezigheid van nestlocaties van jaarond beschermde soorten als gierzwaluw en algemene broedvogel als spreeuw, kauw, merel en houtduif niet worden uitgesloten.

Tabel 1.1 De te verwachten beschermde gebouwbezonende soorten op de planlocatie op basis van de uitgevoerde quickscan (Raaijmakers, 2017).

Soort	Potentie	Overtreding Wet nb ¹
Huismus	Ja	Mogelijk
Gierzwaluw	Ja	Mogelijk
Vleermuizen	Ja	Mogelijk
Gewone dwergvleermuis	Ja	Mogelijk
Ruige dwergvleermuis	Ja	Mogelijk
Laatvlieger	Ja	Mogelijk
Gewone grootoorvleermuis	Nee, geen zolders toegankelijk	Nee
Spreeuw (cat. 5)	Ja	Mogelijk
Huiszwaluw (cat. 5)	Ja, wit overstek +25 cm	Mogelijk
Steenmarter	Nee, geen sporen aangetroffen	Nee
Boommarter	Nee, geen sporen aangetroffen	Nee
Eekhoorn	Nee, geen sporen aangetroffen	Nee

¹ Betreft een inschatting op basis van de quickscan (visuele inspectie en deskstudie) gerelateerd aan de beoogde werkzaamheden (paragraaf 1.3).

1.5 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten, uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De bescherming van de gierzwaluw, huismus en spreeuw valt onder de vogelrichtlijn. Binnen de vogelrichtlijn wordt onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan het leefgebied en de nestplaats jaarrond beschermd zijn en de overige broedvogels waarvan de nestplaats en het leefgebied enkel beschermd zijn tijdens de broedperiode. Vleermuizen vallen onder de bescherming van de habitatrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden (paragraaf 1.3) kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art 3.1 lid 2 en 4 (Vogelrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid (huismus en gierzwaluw) te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels (huismus en gierzwaluw) weg te nemen.

Lid 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Wnb, art 3.5 lid 2 en 4 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid (alle vleermuissoorten) te beschadigen of te vernielen.

2 Methode

2.1 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de huismus en de gierzwaluw zijn deze richtlijnen vastgelegd in de kennisdocumenten (Bij12, 2017). Voor vleermuizen geldt het vleermuisprotocol (NGB, 2017) als richtlijn. De richtlijnen worden met enige regelmaat door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie B.V. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde gebouwbewonende soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van huismus-, gierzwaluw- en vleermuisonderzoek zoals deze zijn geformuleerd in het Kennisdocument Huismus, Kennisdocument Gierzwaluw en het Vleermuisprotocol.

Huisumus <i>Nestlocaties:</i> Aantoonbaar door: - Visueel onderzoek in periode 1 april t/m 15 mei (2x veldbezoek avond/ochtend) of - Visueel onderzoek in de periode 10 maart t/m 20 juni (4x veldbezoek avond/ochtend) of - Inspectie (oplichten dakpannen) in de periode 15 september/1 maart (1x veldbezoek) <i>Functioneel leefgebied:</i> Bestaat met name uit foerageer en slaapplekken. Wordt vastgesteld door waarnemingen en gedrag van alle aanwezige huismussen. (Kennisdocument Huismus BIJ12, juli 2017).
Gierzwaluw <i>Nestlocaties:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (15 mei) 1 juni t/m 15 juli (3x veldbezoek in de avond) waarbij minimaal 1 inventarisatie plaats vind tussen 20 juni t/m 7 juli. Onderzoek is visueel (e.v.t. met verrekijker) en specifiek voor nest indicierend gedrag. <i>Functioneel leefgebied:</i> De gierzwaluw heeft geen specifiek functioneel leefgebied, dieren kunnen op grote afstand (1.000 km) en meerdere dagen wegblijven van het nest om te foerageren NGB, juli 2017). De voorgenomen ingreep heeft dus ook geen negatief effect. (Kennisdocument Gierzwaluw BIJ12, juli 2017)
Vleermuizen <i>Kraamverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode 15 mei t/m 15 juli (2x veldbezoek). Indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Zomerverblijfplaats:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 mei t/m 15 augustus (1 dec) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Paarverblijfplaats:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (15 juli) 15 augustus t/m 1 oktober (1 dec) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in of uitvliegende individuen, territoriaal gedrag en sociale geluiden. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Winterverblijfplaats:

Onvolledig inspecteerbare winterverblijfplaatsen kunnen voor de gewone dwergvleermuis onderzocht worden door zwermbezoeken in de periode 1 augustus t/m 10 september (2x veldbezoek). Onderzoek wordt uitgevoerd met een batdetector eventueel in combinatie met een warmtebeeldcamera. Voor overige soorten met inspecteerbare verblijfplaatsen 1 locatie bezoek in de periode 1 december t/m 1 maart.

Essentieel foerageergebied¹:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 april t/m 15 september (1 okt) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op foeragerende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Essentiële vliegroute¹:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 april t/m 15 september (1 okt) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op migrerende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector eventueel in combinatie met een zaklamp of warmtebeeld.

(Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12. & Vleermuisprotocol, maart 2017)

¹ Onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Onder een essentiële vliegroute wordt verstaan een vliegroute die van wezenlijk belang is als er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats een essentieel foerageergebied te bereiken of omvliegen vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats naar een essentieel foerageergebied via een alternatieve route teveel energie kost (o.a. uitspraak RvS 201708426/1/R2, 3 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2169).

Huiszwaluw en spreeuw

Aanwezigheid van deze soort wordt vastgesteld door het tellen van de nesten die in gebruik zijn. Deze inventarisatie gebeurt tijdens eventuele huismus/gierzwaluw rondes. In praktijk gebeurt dit in de periode 1 april tot eind juli, betreffende de broedperiode. Voor beide soorten zijn geen richtlijnen voor inventarisatie opgesteld.

2.2 Praktische uitvoering

De praktische uitvoering valt uiteen in standaard procedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes.

Procedure

Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen het plangebied wordt het aanvullende onderzoek ingericht. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities de planlocatie (gevels/daken/dakranden met potentie) het meest efficiënt (strategisch) kan worden onderzocht. De strategische punten, looproute en zichtlijnen zijn afhankelijk van de aanwezigheid van schuttingen, struiken/bomen, verlichting en diverse typen van bebouwing. Tevens zijn deze afhankelijk van de te onderzoeken soortgroep. In figuur 2.1 worden de strategische punten en de meest gebruikte looproutes weergegeven. De strategische punten in figuur 2.1 zijn gebaseerd op het huismus- en gierzwaluwonderzoek. De strategische punten in figuur 2.2. op het vleermuisonderzoek.

Figuur 2.1 Overzicht van de strategische punten en bijbehorende looproute voor het huismus- en gierzwaluwonderzoek

Figuur 2.2 Overzicht van de strategische punten en bijbehorende looproute voor het vleermuisonderzoek.

De procedure tijdens ieder veldbezoek is als volgt:

1. Bepalen strategische punten voorafgaand aan start onderzoek.
2. Overleg met collega('s) over bezetting strategische punten en looproutes. Als het een vervolgronde betreft worden de resultaten van de eerdere rondes hierin meegenomen;
3. Controle gevels op aanwezigheid van uitwerpselen onder en/of tegen de gevels. Eventueel navraag bij bewoners op (recente) activiteit van huismus, gierzwaluw en vleermuizen¹;
4. Start/uitvoering onderzoek/bezetting strategische punten en uitvoering conform reactieve onderzoekswijze;
5. Afronding onderzoek, bespreken met collega('s) van tussentijds resultaat, eventuele onduidelijkheden over verblijfplaatsen en waarnemingen worden in dit stadia goed ondervangen.

¹Op basis van uitwerpselen kan vaak een goede eerste indruk worden verkregen waar nesten van gierzwaluw en grotere verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Reactieve onderzoekswijze

Binnen de kaders van de Kennisdocumenten en het Vleermuisprotocol (tabel 2.1) is de onderzoekswijze vormvrij. Afhankelijk van omstandigheden zoals de relatieve potentie, ervaring, moment van onderzoek het aantal onderzoekers, en dergelijke, worden door de diverse onderzoeksbureaus op verschillende wijze onderzoek uitgevoerd. Aangezien de te onderzoeken soorten veelal voorkeur hebben voor bepaalde type verblijfplaatsen en leefgebied wordt door Blom Ecologie B.V. reactief onderzoek uitgevoerd. Dit type onderzoek houdt vast aan strategische punten en looproutes waarbij het geobserveerde gedrag van de te onderzoeken soort en de lokale omstandigheden leidend zijn voor de keuze van de strategische punten of looproute en de verblijfsduur per punt. De strategische punten worden bepaald op locatie voorafgaand aan de start van een onderzoek door een visuele beoordeling op de actuele potentie voor de soort in kwestie. Deze punten kenmerken zich door goed overzicht binnen het plangebied en zicht op zoveel mogelijk potentiële in- of

uitvliegopeningen. Voor huismus geldt dat deze strategische punten veelal liggen nabij geschikt leefgebied. Tijdens het aanvullend onderzoek huismus wordt vervolgens met name gebruik gemaakt van strategische looproutes waarbij alle potentiële nestlocaties gedurende de avond visueel gecontroleerd worden. Hierbij wordt specifiek gelet op de aanwezigheid van territoriaal gedrag, het gebruik van het leefgebied en het in/uit vliegen uit de nestlocaties. Het onderzoek wordt afgerond rond zonsondergang. Indien dan nog activiteit van de huismus is binnen het plangebied loopt het onderzoek door totdat er geen waarneembare activiteit van huismus meer is binnen het plangebied. In geval van een ochtendbezoek wordt het veldbezoek 45m tot 1u na zonsopkomst opgestart.

Tijdens het aanvullend onderzoek gierzwaluw wordt met name gebruik gemaakt van strategische punten. Deze strategische punten worden gekozen op basis van overzicht van het plangebied, relatieve potentie, sporen van nesten en in latere rondes de gegevens van de eerdere bezoeken. Tijdens het gehele veldbezoek worden het aantal laagvliegende gierzwaluwen geteld voor het inschatten van het aantal nestlocaties op locatie. De wisseling van de strategische punten is een reactie op het gedrag van de gierzwaluw, de waarnemer verandert van strategisch punt is als er sprake is van laagvliegende, bouncende en roepende gierzwaluwen in een bepaald deel van het plangebied. Het onderzoek wordt afgerond rond zonsondergang. De onderzoeker verlaat de planlocatie echter pas als alle gierzwaluwen zijn ingevlogen of uit het gebied weggetrokken zijn. Afhankelijk van de periode kan het onderzoek daardoor doorlopen tot ca 30 minuten na zonsondergang. Tijdens deze laatste 30 minuten is er vaak sprake van relatief lage activiteit waardoor dit onderzoek zonder kwaliteitsrisico's kan overlopen in de veldbezoeken ten aanzien van vleermuizen.

Het aanvullend onderzoek vleermuizen wordt uitgevoerd door een combinatie van strategische punten en looproutes. Tijdens eerste onderzoek (zowel in het voorjaar als najaar) worden strategische punten ingenomen. Op het moment dat er sprake is van uitvliegende vleermuizen beweegt de onderzoeker zich in tegenovergestelde richting (dus de vleermuis tegemoet) naar het volgende strategische punt om zo een eventueel tweede of daaropvolgende uitvliegend individu, en uiteindelijk zo mogelijk de kolonieverblijfplaats, te lokaliseren. Hierbij blijft de nadruk op de woningen die binnen het plangebied vallen. Tijdens de vervolgonderzoeken wordt per seizoen de strategische punten ingenomen waar op dat moment de hoogste trefkans is. Afhankelijk van het doel van het aanvullend onderzoek (e.g. kraamverblijfplaatsen, functioneel leefgebied e.d.) wordt de nadruk gelegd op strategische punten (zomerverblijfplaatsen, vliegroutes) of strategische looproutes (paarverblijfplaatsen, winterzwermverblijfplaatsen).

Voor alle onderzoeken geldt dat tijdens de rondes de keuze van strategische punten en/of looproutes beïnvloed worden door veranderende omstandigheden. Dit kan zijn een plotselinge verandering van windrichting, sterke toename of afname van windkracht, defecte straatverlichting en dergelijke. Het aantal factoren die bepalen waarom een onderzoeker juist de ene richting meer op kijkt dan de andere of er juist voor kiest af te wijken van een gebruikelijke route (door bijv. buurtbewoners die de onderzoeker aan de praat houden, honden uitlaters of dergelijke) zijn niet of nauwelijks definieerbaar. De wijze van onderzoek verschilt, met in achtname van de randvoorwaarden van het vleermuisprotocol en Kennisdocumenten, dus per datum, per loopronde en per moment. Er is derhalve geen sprake van vaste transecten maar veel eerder van diverse looproutes naar strategische punten waarbij de frequentie van stilstaan en beweging afhankelijk zijn van de omstandigheden op dat moment.

Aanvullende onderzoeksmethodes

Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van een aanvullende onderzoeksmethode. Deze aanvullende onderzoeksmethodes zijn niet opgenomen in de richtlijnen voor het aanvullend onderzoek maar ze leveren waardevolle informatie die gebruikt wordt voor het interpreteren van de onderzoeksresultaten van de reguliere inventarisatiemethode. De drie aanvullende inventarisatiemethodes worden gevormd door citizen science.

Onder citizen science vallen de gegevens die verstrekt worden door bewoners of overige personen die bekend zijn met het plangebied. In deze groep kan waardevolle kennis aanwezig zijn met betrekking tot nestlocaties van huismus en gierzwaluw en de moeilijker te vinden verblijfplaatsen van vleermuizen. Dergelijke soorten wisselen dermate vaak van verblijfplaats dat de inventarisaties op basis van het vleermuisprotocol mogelijk geen volledige uitsluitsel kunnen geven over de locaties van de diverse typen verblijfplaatsen. Citizen science kan hierbij helpen om verblijfplaatsen of nestlocaties te lokaliseren.

2.3 Inventarisaties

Veldbezoeken

De planlocatie is een aantal keer bezocht (tabel 2.2) door medewerkers van Blom Ecologie B.V. Voor de huismus- en gierzwaluw- en vleermuis rondes is per ronde één waarnemer ingezet. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van huismus, gierzwaluwen en vleermuizen. Tijdens het onderzoek is met name gelet op nestindicerend gedrag van huismus en gierzwaluw alsmede foeragerende/communicerende vleermuizen. Tevens is gelet op de veelgebruikte structuren door huismus en vleermuis voor het bepalen van het functionele leefgebied.

Tabel 2.2 Veldbezoeken op de planlocatie. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in de Kennisdocumenten Huismus en Gierzwaluw en het Vleermuisprotocol (2017).

Onderzoeksrunde	Datum	Zon op/onder	Onderzoekstijd	Weersomstandigheden
Huisumus 1	10-04-2019	20:30	18:30-20:30	0/8, droog, 2-3 Bft, 8°C
Huisumus 2	25-04-2019	06:22	06:22-08:22	3/8, droog, 0-1 Bft, 8°C
Huisumus 3 ¹	22-5-2019	21:35	19:35-21:35	3/8, droog, 0-1 Bft, 17°C
Gierzwaluw 1	22-5-2019	21:35	19:35-21:35	3/8, droog, 0-1 Bft, 17°C
Gierzwaluw 2	17-06-2019	22:02	20:02-22:02	0/8, droog, 0-1 Bft, 24°C
Gierzwaluw 3	02-07-2019	22:02	20:02-22:02	1/8, droog, 0-1 Bft, 18°C
Vleermuizen 1	25-04-2019	06:22	04:22-06:22	1/8, droog, 0-1 Bft, 8°C
Vleermuizen 2	22-5-2019	21:35	19:35-21:35	3/8, droog, 0-1 Bft, 17°C
Vleermuizen 3	02-07-2019	22:02	22:02-00:02	1/8, droog, 0-1 Bft, 18°C
Vleermuizen 4	26-08-2019	20:42	20:42-22:42	0/8, droog, 0 Bft, 23°C
Vleermuizen 5	17-09-2019	07:15	05:15-07:15	7/8, droog, 1-2 Bft, 11°C

¹Voor huismus is een extra veldbezoek uitgevoerd vanwege het hoge aantal waargenomen nesten tijdens het tweede veldbezoek.

Tijdens het veldbezoek Gierzwaluwen 2 is gebruik gemaakt van citizen science. De bewoners van de buurt hebben medegedeeld dat in één van de bomen in de buurt een nest ransuilen aanwezig is. Deze waarnemingen zijn meegenomen en bevestigd in dit onderzoek.

Gebruikte materialen

Het huismus en gierzwaluw onderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector, type Petterson 240x. Dit type batdetector is *heterodyne* en heeft een *time expansion* functie. De *time expansion* functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de hoog frequent geluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn eventueel opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-07. Indien inventarisatie in het veld niet mogelijk was zijn geluiden geanalyseerd met behulp van de software BATSOUND.

2.4 Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in de Kennisdocumenten, soort- en vleermuisprotocol(len). Tijdens het onderzoek was er (voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan) geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

3.1 Huismus

Aantal waarnemingen

Tijdens de eerste ronde op 10 april 2019 waren zijn er ongeveer 10 huismussen waargenomen. Deze hielden zich op in de groene haag ten oosten van het plangebied. Deze huismussen zijn op 10 april 2019 in de schemering niet naar het gebouw naar binnen gegaan. De groep heeft overnacht in de haag. Tijdens de tweede ronde op 25 april 2019 is een totale groep van ruim 30 individuen waargenomen. Merendeel van de tijd hield deze groep zich op in dezelfde groene haag, ten oosten van het plangebied. Echter zijn er ook waarnemingen gedaan van huismussen die onder de dakpannen schoten en indicerend gedrag, namelijk het roep van de mannetjes huismussen. Gezien het aantal waarnemingen is er sprake van een gemiddelde populatie binnen het plangebied.

Verblijfplaatsen

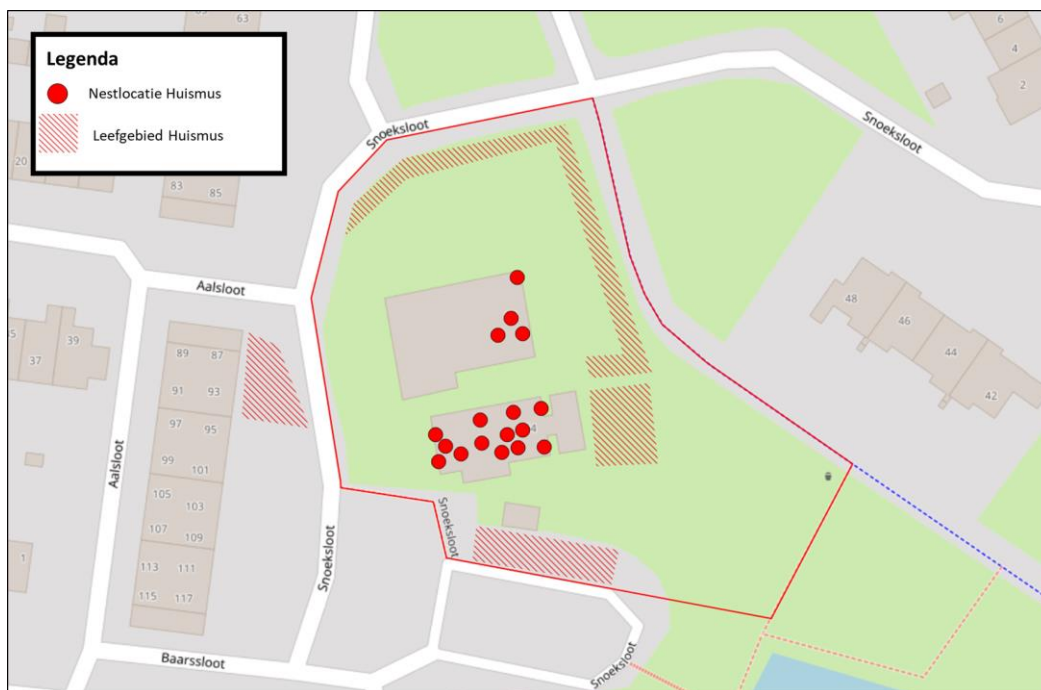
Gedurende het onderzoek zijn 17 nesten van de huismus vastgesteld. Al deze nesten bevonden zich binnen het plangebied. De exacte vindplaats van de huismus nestlocaties zijn weergegeven in tabel 3.1. In figuur 3.1 worden de ruimtelijke spreiding van de nestlocaties weergegeven. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaaloverzicht van alle aanwezige soorten opgenomen. In figuur 6 wordt weergegeven welke delen van de planlocatie veelvuldig door huismussen worden gebruikt om te rusten, foerageren en als dekking tegen predatoren.

Tabel 3.1 Locaties nesten huismus plus omschrijving.

Straat	Nr.	Aantal	Omschrijving
Snoeksloot	62	4	Onder losliggende dakpannen en nokpan
Snoeksloot	64	13	Onder losliggende dakpannen

Functioneel leefgebied

Het waargenomen functionele leefgebied is voornamelijk geconcentreerd in de hagen aan de noord- en oostzijde van de planlocatie, maar ook in het zuiden en ten westen zijn foeragerende huismussen waargenomen. Op deze plaats zijn een afwisseling van stofplekken, inheems groen en enkele grote bomen, groenblijvende struiken en planten, water en voedsel aanwezig.

Figuur 3.1 Overzicht van de nestlocaties van huismus op de planlocatie (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS).

Figuur 3.2 De locaties van de huismus nesten in het plangebied (totaal 17).

Figuur 3.3 Huismus (vrouw) in de buurt van haar nest op de planlocatie.

3.2 Gierzwaluw

Aantal waarnemingen

Tijdens de onderzoek rondes zijn in totaal circa 2 gierzwaluwen (*Apus apus*) waargenomen tijdens de piekmomenten. Dit betroffen 2 hoog overvliegende gierzwaluwen, die op losse momenten zijn waargenomen. Gezien het aantal waargenomen vogels worden ter hoogte van de planlocatie geen nesten verwacht¹.

¹ als richtlijn voor het aantal te verwachten nesten wordt het aantal laagvliegende gierzwaluwen gedeeld door 1.5 (BIJ12, 2017b).

Verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek zijn geen nesten van de gierzwaluw vastgesteld.

3.3 Vleermuizen

Soorten

Tijdens de onderzoeksrondes zijn in totaal vier soorten waargenomen binnen of in de directe nabijheid van het plangebied. Het meest waargenomen soort betrof de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de overige soorten betroffen de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek is 1 kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld, buiten het plangebied. Rondom deze verblijfplaats zijn 30 zwermende individuen geteld. Deze kraamverblijfplaats zal behouden blijven.

De exacte vindplaats van de verblijfslocatie is weergegeven in tabel 3.2. In figuur 3.4 worden de ruimtelijke spreiding van de verblijfslocaties weergegeven. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaal overzicht van alle aanwezige soorten opgenomen.

Tabel 3.2 Overzicht waargenomen verblijfplaatsen van vleermuizen. Per type verblijfplaats wordt het aantal uitvliegers benoemd en de omschrijving van de locatie.

Straat	Nr.	Type	Uitvliegers	Omschrijving
Snoeksloot	129	Kraam	30	Onder kantpan

Figuur 3.4 *Overzicht van de verblijfslocaties van vleermuizen op de planlocatie en in de directe omgeving hiervan (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS)*

Vliegroutes en foerageergebieden

Binnen het plangebied was wel sprake van de aanwezigheid van een frequent gebruikte vliegroute. Deze bevindt zich langs de struiken en bomen aan de noordzijde van de planlocatie. Territoriale vliegroutes behorende tot paarverblijfplaatsen van gewone of ruige dwergvleermuis zijn niet waargenomen.

Foeragerende vleermuizen zijn waargenomen aan de noord- en zuidoostzijde van de planlocatie, eveneens boven het water ten zuiden en tussen de bomen ten noordoosten van de planlocatie. Aanwezigheid van vleermuizen in dit foerageergebied is tijdens 3 van de veldbezoeken vastgesteld. Gezien de frequente aanwezigheid van foeragerende vleermuizen blijkt dat dit foerageergebied wel van daadwerkelijk belang is voor de soort. Gezien de overvloed van (geschikte) foerageergebieden in de directe omgeving zijn de foerageergebieden binnen de planlocatie niet essentieel.

Figuur 3.5 Overzicht van de belangrijke structuren voor de vleermuis op de planlocatie en in de directe omgeving

3.4 Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd zijn tijdens de veldbezoeken de volgende vogels waargenomen: blauwe reiger, ekster, gaai, groene specht, holenduif, houtduif, huiszwaluw, kauw, kievit, koolmees, meerkoet, merel, ransuil, spreeuw, staartmees, tjiftjaf, Turkse tortel, vink, waterhoen, wilde eend en zwarte kraai. Deze waarnemingen bestaan met name uit overvliegende, rustende of foeragerende vogels. Tevens zijn de volgende zoogdieren en amfibieën waargenomen: bruine kikker en egel. In enkele gevallen zijn nestlocaties of verblijfplaatsen van deze soorten waargenomen (zie tabel 3.3, figuur 3.7). In figuur 3.6 worden de ruimtelijke spreiding van de verblijfplaatsen en nestlocaties weergegeven. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaal overzicht van alle aanwezige soorten opgenomen.

Tabel 3.3 Locaties nestlocaties en verblijfplaatsen van overige soorten. Per soort wordt het beschermingsregime weergegeven.

Straat	Nr.	Soort	Aantal	Bescherming ¹
Snoeksloot o	62	Spreeuw	1	VRL, cat. 5.
Snoeksloot o	64	Spreeuw	1	VRL, cat. 5.
Snoeksloot	n.v.t.	Ransuil	6	VRL, cat. 4.
Snoeksloot	n.v.t.	Egel	1	Overige soort, vrijstelling
Snoeksloot	n.v.t.	Bruine kikker	1	Overige soort, vrijstelling

^o deze woningen vallen binnen het plangebied.

¹ VRL: vogelrichtlijn (Wnb, § 3.1); HRL: habitatrichtlijn (Wnb, § 3.5); Andere soorten (Wnb, § 3.10)

De spreeuw behoort tot de categorie 5 vogels onder de Vogelrichtlijn. Categorie 5 vogels zijn honkvaste broeders, maar voldoende flexibel om een nieuwe locatie voor een nest te zoeken. Allen indien er ecologisch zwaarwegende redenen gelden, is er sprake van een jaarronde bescherming van de nesten. In de laatste 10 jaar zijn er geen significante aantalsveranderingen in termen van broedvogel trends zichtbaar (sovon.nl). Door de aanwezigheid van slechts 2 spreeuw nesten, is het aannemelijk dat de bebouwing in de directe en/of ruime omgeving voldoende uitwijkmogelijkheid biedt voor de soort.

Figuur 3.6 *Overzicht van de nestlocaties en verblijfplaatsen van overige soorten op de planlocatie en in de directe omgeving hiervan (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS).*

Figuur 3.7 Nest van een ransuil met twee van de 5 jongen zichtbaar. Het nest bevindt zich in een boom buiten de planlocatie.

4 Conclusie

4.1 Huismus

In april tot en met mei 2019 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de huismus in de woningen aan de Snoeksloot 62 & 64 te Houten. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in de Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017a). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat beide gebouwen op de planlocatie een functie hebben voor huismus als nestlocatie. In totaal zijn in deze woningen 17 nestlocaties waargenomen. Tevens maakt de planlocatie onderdeel uit van het functioneel habitat. De beoogde renovatie leidt tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art 3.1, lid 2 (vernietiging 17 nestlocaties). Tevens leidt de ontheffing tot overtreding van Wet natuurbescherming art 3.1, lid 4 (verstoring met een wezenlijke invloed op de gunstige staat van instandhouding) aangezien het functioneel leefgebied significant aangetast wordt. Er dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd alvorens vorengenoemde bebouwing getransformeerd kan worden.

4.2 Gierzwaluw

In de periode mei tot en met juli 2019 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van nesten van de gierzwaluw in de woningen aan de plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in de Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017b). Tijdens het onderzoek zijn geen nestlocaties van de gierzwaluw vastgesteld. Hierdoor leiden de beoogde werkzaamheden niet tot overtreding van Wet natuurbescherming art 3.1, lid 2. Er is geen sprake van de aantasting van functioneel leefgebied. Er hoeft voor deze soort geen ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd alvorens vorengenoemde bebouwing getransformeerd kan worden.

4.3 Vleermuizen

In de periode april tot en met september 2019 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen in de woningen aan de plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het vleermuisprotocol (NGB, 2017). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de gebouwen en bomen op de planlocatie geen functie hebben voor de gewone- en ruige dwergvleermuis als vaste rust- en verblijfplaats. De planlocatie maakt (in beperkte mate) onderdeel uit van het functioneel habitat. Er hoeft voor deze soortgroep geen ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd alvorens vorengenoemde bebouwing getransformeerd kan worden.

4.4 Overige soorten

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid van huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op nesten van en/of verblijflocaties van andere soorten op de planlocatie. Er zijn in totaal 2 nesten van de spreeuw aangetroffen binnen het plangebied. Gezien het ontbreken van ecologisch zwaarwegende redenen, hoeft er voor deze soort geen ontheffing worden aangevraagd onder de Wet natuurbescherming. Wel staat beschreven in de vogelrichtlijn zijn alle vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen (indicatief betreft dit de periode 15 maart t/m 15 juli). Om overtreden van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen werkzaamheden die mogelijk leiden tot verstoring of aantasting van nesten buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden.

4.5 Vervolgstap(pen)

Voor de uitvoering van een deel van de werkzaamheden is ontheffing nodig van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.1, lid 2). Conform het kennisdocument huismus wordt aanbevolen om de navolgende aspecten te onderbouwen. Deze aspecten maken integraal onderdeel uit van het projectplan ten behoeve van de ontheffingsaanvraag.

- 1) Er is sprake van een wettelijk belang (Wnb, art. 3.3, lid 4b en/of art. 3.8, lid 5b)
- 2) Bepaal waarborging van gunstige staat van instandhouding (Wnb, art. 3.3, lid 4c en/of art. 3.8, lid 5c)
- 3) Onderbouw de meest bevredigende oplossing (alternatieven afweging) (Wnb, art. 3.3, lid 4a en/of art. 3.8, lid 5a)
- 4) Bepaal mitigerende en compenserende maatregelen (Wnb, art. 3.3, lid 4c en/of art. 3.8, lid 5c)

Een ontheffingsaanvraag is enkel succesvol als al deze aspecten voldoende onderbouwd kunnen worden. Indien de werkzaamheden geen wettelijk belang kennen of indien er vergelijkbare maatregelen zijn die gunstiger zijn voor de aanwezige soorten kan een ontheffing mogelijk geweigerd worden.

De ontheffingsaanvraag bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanvraagformulier (*dient nog opgesteld/ingevuld te worden*)
- Projectplan met ecologisch werkprotocol (*dient nog opgesteld te worden*)
- Oriënterend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Aanvullend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Eventueel aanvullende documentatie (*bijv. machtiging*)

4.6 Vooruitzicht projectplanning

Het proces van het aanvragen van de ontheffing tot het moment dat de ontheffing (mogelijk) verleent wordt beslaat ten minste 30 weken. De planning van de werkzaamheden dient aangepast te worden aan de aanwezige soorten om zoveel mogelijk de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periodes. Dergelijk maatwerk kan ervoor zorgen dat het project enkel in bepaalde periodes van het jaar uitgevoerd kan worden.

Naast de termijnen die gelden voor de ontheffingsaanvraag en het aanpassen van de planning aan de hand van de kwetsbare periode van de aanwezige soorten is er voor de huismus sprake van een gewenningsperiode. Indien de werkzaamheden leiden tot het wegnemen van nesten of vaste verblijfplaatsen dienen deze huidige verblijfplaatsen gedurende een bepaalde periode aanwezig te zijn naast nieuw aangeboden verblijfplaatsen. Het tijdig aanbrengen van deze kasten zorgt ervoor dat gemakkelijker aan de vereiste gewenningsperiode kan worden voldaan. In tabel 4.1 staat een overzicht van de aangetroffen nestlocaties en de minimale gewenningsperiode en het aantal te treffen voorzieningen. Raadpleeg voor de plaatsing van de voorzieningen een ter zake doende deskundige.

Tabel 4.1 Overzicht van de nesten en verblijfplaatsen die weggenomen worden door de geplande ontwikkeling. Per type nest en verblijfplaats staat de vereiste gewenningsperiode en het aantal te treffen (tijdelijke) voorzieningen vermeld. Raadpleeg voor het treffen van de voorzieningen een deskundige.

Type	Aantal	Gewenningsperiode	Aantal voorzieningen
Huismus nest	17	3 maanden	= aantal nesten * 2

5 Bronnen

BIJ12, 2017a. Kennisdocument Huismus, *Passer domesticus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017b. Kennisdocument Gierzwaluw, *Apus apus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017c. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017d. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. BIJ12, Utrecht

NGB, Zoogdiervereniging en GaN, 2017. Vleermuisprotocol, versie maart 2017

P.A.W.M. Raaijmakers, 2017. Quicksan Wet natuurbescherming, Snoeksloot 62-64, Houten.
De Groene Ruimte, Wageningen.

www.arcgis.nl

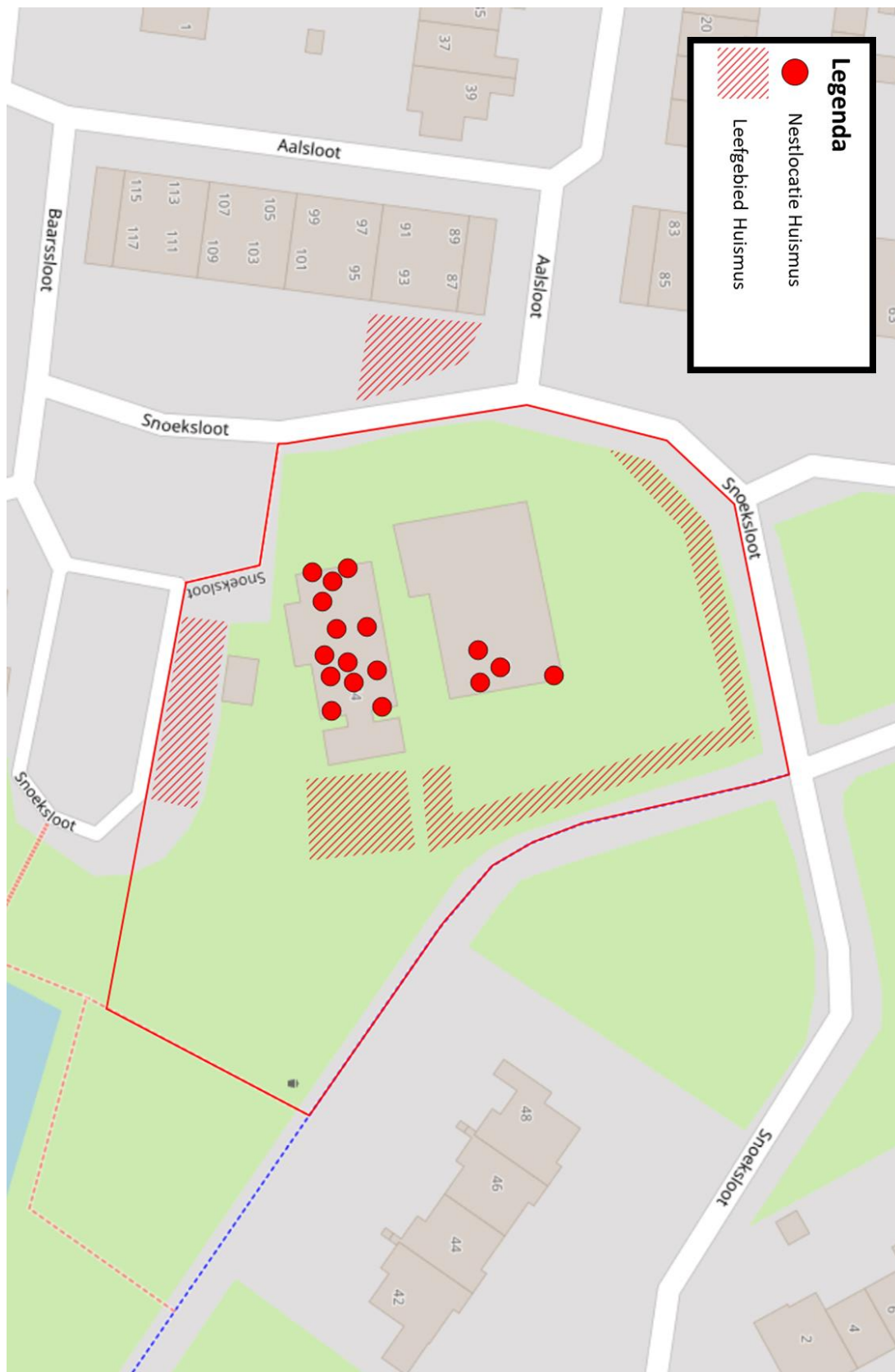
www.ruimtelijkeplannen.nl

www.sovon.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Overzicht waarnemingen

Figuur 1 Locaties van huismusnesten en -foerageergebied.

Figuur 2 Locatie van de aangetroffen kraamverblijfplaats.

Figuur 3 Het aangetroffen functioneel leefgebied van vleermuizen.

Figuur 4 Aangetroffen nesten van overige vogelsoorten.

